

The Swedish School Association of Kenya
info@ssn.or.ke

Beslut för förskoleklass, grundskola och gymnasieskola

efter tillsyn av Svenska skolan i Nairobi och The
Swedish School Association of Kenya

Skolinspektionens beslut

Skolinspektionen har genomfört tillsyn av Svenska skolan i Nairobi och Swedish School Association of Kenya under våren 2018 och besökte verksamheten den 22-24 maj 2018. Skolinspektionen har vid tillsyn av Svenska skolan i Nairobi och Swedish School Association of Kenya identifierat brister i verksamheten inom nedanstående områden.

Huvudmannen ska senast den **2 november 2018** vidta åtgärder för att avhjälpa de påtalade bristerna. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Förutsättningar för lärande och trygghet

Skolinspektionen konstaterar att huvudmannen inte uppfyller författningarnas krav avseende att:

- Det för samtliga elever i grundskolan och gymnasieskolan bedrivs ett förebyggande värdegrundsarbete för att skapa en miljö som bygger på respekt och delaktighet. (16 § Förordningen om statsbidrag till utbildning av utlandssvenska barn och ungdomar; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.1. Normer och värden samt Lgy 11, 1. Skolans värdegrund och uppgifter, 1.1 Grundläggande värden, 2.2 Normer och värden)
- Det för eleverna i grundskolan och gymnasieskolan finns en studie- och yrkesorienterande verksamhet som tillgodoser elevernas behov av vägledning inför elevernas val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet. (16 § Förordningen om statsbidrag till utbildning av utlandssvenska barn och ungdomar; Lgr 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar samt Lgy 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.4 Utbildningsval – arbete och samhällsliv, 2.6 Rektorns ansvar)

Styrning och utveckling av verksamheten

Skolinspektionen konstaterar att huvudmannen inte uppfyller författningarnas krav avseende att:

- Verksamhetens resultat utvärderas regelbundet och att detta resultat används för att nå de nationella målen (16 § Förordningen om statsbidrag till utbildning av utlandssvenska barn och ungdomar; Lgr 11, 1. Skolans värdegrund och uppdrag, Varje skolas utveckling, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.6 Rektorns ansvar Lgy 11, 1. Skolans värdegrund och uppgifter; Varje skolas utveckling, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.6 Rektorns ansvar)

Sammanfattande bedömning

Skolinspektionen bedömer att verksamheten vid Svenska skolan i Nairobi uppfyller författningarnas krav inom flera av de områden som granskats vid tillsynen.. Det framkommer inte annat än att undervisningen, både i förskoleklass, grundskola och gymnasieskola utgår från och omfattar innehållet i läroplaner samt kurs- och ämnesplaner. De flesta undervisningsgrupper är små och trots en komplex

undervisningssituation med flera årskursblandande grupper lyckas lärarna ge ett aktivt lärarstöd till sina elever. Det är också genomgående god studiero under de lektioner som besökts vid tillsynen.

Däremot finns det ett behov av att utveckla det förebyggande värdegrundsarbetet som riktas till de äldre eleverna i grundskolan och på gymnasiet. De insatser som görs för de äldre är, visar tillsynen, framförallt gruppstärkande och inte tillräckligt tydligt kopplade till skolans värdegrundsuppdrag. Eleverna uppger emellertid samstämmigt att de trivs och känner sig trygga och de yngsta elevernas lärare lyfter kontinuerligt frågor om mobbning och liknande i undervisningen. Därmed finns det också goda exempel att hämta ur den egna verksamheten.

Ett annat uppdrag som behöver stärkas är den studie- och yrkesorienterande verksamheten vid skolan. Trots att vissa studie- och yrkesvägledande insatser utförs av rektorn och lärarna på skolan omfattar inte dessa alla elever och de är inte heller tillräckliga för de elevgrupper som avslutar sin utbildning vid en skolform och ska fortsätta till vidare studier eller annan aktivitet.

Slutligen visar tillsynen att både rektorns och huvudmannens arbete med att följa upp och utveckla verksamheten behöver förbättras. Det finns visserligen en viss uppföljning, men denna är i huvudsak inriktad på elevers och föräldrars upplevelse av verksamheten och inte på elevernas kunskapsresultat. Detta behöver utvecklas eftersom en systematisk och dokumenterad uppföljning också ger förutsättningar för kontinuitet i en annars föränderlig verksamhet.

Motivering till Skolinspektionens beslut

Förebyggande värdegrundsarbete

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i det förebyggande värdegrundsarbetet vid Svenska skolan i Nairobi. Det är framförallt de äldre eleverna i grundskolan och gymnasiet som inte får tillräcklig systematisk information om eller insatser som handlar om att förebygga kränkningar och skapa en miljö som bygger på respekt och delaktighet. De insatser som gjorts i dessa åldersgrupper har istället i huvudsak handlat om att stärka gruppernas sammanhållning och trots att detta är viktigt är det inte tillräckligt för att uppfylla skolans övergripande värdegrundsuppdrag. Utan ett systematiskt arbetssätt finns det en risk att frågor om diskriminering, trakasserier och kränkande behandling inte uppmärksammas och behandlas i utbildningen i alla klasser vilket i sin tur riskerar att leda till en ökad otrygghet för eleverna på skolan. Därför är det viktigt att skolans arbete utvecklas inom detta område, så att det omfattar alla elevgrupper.

Enligt läroplanen för både grundskolan och gymnasieskolan ska skolan aktivt och medvetet påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dem komma till uttryck i praktisk och vardaglig handling. Lärarna ska uppmärksamma och i samråd med övrig skolpersonal vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga och motverka alla former av diskriminering och kränkande behandling.

Av intervjuer med elever och lärare i grundskolan framgår att det finns skillnader i hur lärarna arbetar med värdegrundsfrågor i de olika årskurserna. De elever som går i de lägre årskurserna i grundskolan (förskoleklass och grundskolans årskurser 1-4) säger att lärarna "hela tiden" pratar med eleverna om hur man ska vara mot varandra. De ger exempel på att de talat om att man inte ska skratta åt, utan med sina kompisar om de exempelvis slår sig. Eleverna berättar vidare att alla i skolan är snälla mot varandra, toleranta mot olikheter och att ingen blir retad eller mobbad. Lärarna som undervisar de yngre eleverna bekräftar att de nästan varje dag pratar med eleverna om kamratskap och hur man är en bra kompis. De berättar vidare att de för att förebygga otrygghet bland annat arbetar med material från utbildningsradion, som de tittar på och diskuterar med eleverna.

Flera av eleverna som går i de högre årskurserna i grundskolan berättar däremot att deras lärare inte pratat med dem om hur man ska vara mot varandra och inte heller om andra värdegrundsfrågor. Eleverna uttrycker att lärare haft samtal med elever i samband med att händelser inträffat, men att detta varit efter att eleverna sagt till som åtgärdande insatser. Exempelvis har de haft en tjejgrupp i en klass. Däremot har lärarna inte gått igenom hur man visar respekt för varandra, och de följer inte heller upp hur det har gått, säger en elev och uttrycker att skolans personal borde ta upp detta i början av läsåret och sedan följa upp det. Även om eleverna uttrycker att de känner sig trygga berättar de om oönskade grupperingar, bland annat mellan flickor och pojkar i de högre årskurserna. När Skolinspektionen ber lärarna berätta om förebyggande arbete ger de exempel på flera aktiviteter som sker under läsåret för att stärka samarbetet mellan eleverna med exempelvis lägerskola och familjedag. Däremot har lärarna inte under det senaste läsåret samtalat med eleverna om värdegrundsfrågor i grupp, förutom vid tillfällen då konflikter uppstått, eller då det skett inom ramen för vissa ämnen (såsom vid boksamtal i svenska, eller vid sexualkunskapen i biologin).

Även i gymnasiet pratas det för lite om värdegrundsfrågor, diskriminering och kränkningar, uttrycker eleverna vid intervju. En elev säger att hen tycker att skolan skulle behöva bli bättre på att agera om någon elev mår dåligt och uttrycker att det förekommer grupperingar som påverkar trivselen. Andra elever beskriver att det förekommit kommentarer bland annat kopplade till kvinnors klädsel och uttrycker att de på skolan också pratar för lite om kränkningar och rasism. På frågan om de talat om diskriminering svarar eleverna att de aldrig gjort det.

De gymnasielärare som intervjuats uppger att de har gjort värdegrundsövningar i början av läsåret för att eleverna skulle lära känna varandra och flera av lärarna uttrycker även att de på egen hand för diskussioner i undervisningen om frågor såsom rasism, kön och rättvisefrågor i undervisningen när detta kommer upp. En lärare säger att hen tycker det blir bra diskussioner eftersom eleverna inte är så många.

När elevhälsan ombeds beskriva skolans förebyggande värdegrundsarbete hänvisar de emellertid också enbart till olika gruppstärkande samarbetsövningar (med miniläger, klassfester och liknande). Förutom dessa insatser har nog arbetet mot kränkande behandling skett på förekommen anledning, uppger elevhälsan.

Rektorn uttrycker att hon tycker att lärarna på skolan generellt är väldigt observanta på tecken på otrygghet och kränkningar hos eleverna och att de tar tag i saker som händer

och arbetar med grupperna. I början av läsåret genomförs en introduktion under en heldag i förebyggande syfte, då bjuds också föräldrar in till skolan, berättar rektorn. Däremot finns det inget särskilt program eller temadagar för värdegrundsarbetet på skolan, berättar rektorn och uttrycker att detta kan vara skälet till att elevernas upplevelse skiljer sig åt mellan de olika årskurserna. Kanske skulle detta arbete behöva organiseras mer, uttrycker hon vidare. Rektor säger att hon dock tycker lärarna tar tag i de frågor (gällande exempelvis jämställdhet, rasism och orättvisor) som eleverna tar upp och för naturliga samtal om dessa.

Studie- och yrkesorienterande verksamhet

Skolinspektionen bedömer att de studie- och yrkesvägledande insatser som görs av skolan inte är tillräckliga för att tillgodose elevernas behov. Framförallt har inte de elever som ska avsluta sin utbildning i grundskolan eller gymnasiet fått tillräcklig vägledning i framtida studie- och yrkesval. Utan en sådan vägledning och ett tydligt stöd finns det en risk för att eleverna begränsas i sina möjligheter att fatta välgrundade beslut som kan bli avgörande för deras framtid. Därför är detta en viktig del av skolans uppdrag.

Enligt läroplanen för grundskolan har rektorn ett ansvar för att se till att den studie- och yrkesorienterande verksamheten organiseras så att eleverna får vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför fortsatt utbildning. Enligt läroplanen för gymnasiet ska personalen i gymnasieskolan, efter en av rektorn gjord arbetsfördelning, bidra med underlag för elevernas val av utbildning och yrke samt informera och vägleda eleverna inför deras val av kurser, fortsatt utbildning och yrkesverksamhet och motverka sådana begränsningar i valet som grundar sig på föreställningar om kön och på social eller kulturell bakgrund. Vidare är det enligt läroplanen för gymnasiet rektorns ansvar att se till att studie- och yrkesvägledningen organiseras så att eleverna får information om och vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför val av framtida utbildning och yrke.

Av dokumentation och intervjuer framgår att det inte finns någon utbildad studie- och yrkesvägledare på Svenska skolan i Nairobi. I den skriftliga redovisning som huvudmannen skickat till Skolinspektionen inför tillsynen står att de som utlandsskola inte har denna funktion utan att det istället är rektorn och undervisande lärare som hjälper eleverna med deras frågor gällande val av studier. Rektor beskriver både i svaret och i intervju att hon varje vår håller ett informationsmöte med eleverna i årskurs 9 och deras föräldrar inför elevernas val till gymnasiet. Vidare har eleverna även möjlighet att delta under en dag i gymnasieskolan. Rektor finns också tillgänglig för dem som vill ställa frågor gällande val av studier, berättar hon.

I intervju med elever i grundskolan framkommer att eleverna inte tycker att den information som givits dem i samband med gymnasievalet varit tillräckligt omfattande. Eleverna berättar att det vid informationstillfället som hölls med elever och föräldrar framförallt gavs information om de gymnasieprogram som Svenska skolan i Nairobi kan erbjuda. Detta bekräftar också rektorn, men säger att de också tagit upp vad eleverna behöver tänka på om de ska flytta hem till Sverige. Själva ansökan till en annan gymnasieskola måste eleverna dock göra själva, säger rektorn. En av de elever som Skolinspektionen intervjuat säger att skolan borde ta ett större ansvar för att hjälpa

eleverna att söka till gymnasiet. Eleverna i skolan kommer ifrån många olika svenska kommuner och borde också få mer information om hur utbudet av utbildningar ser ut, säger eleven vidare. De elever som vid tillsynsbesöket går i årskurs 7 eller årskurs 8 säger att de ännu inte fått någon information alls om gymnasievalet eller de alternativ som finns.

Av intervjuer, både med elever och med rektorn, framgår att studie- och yrkesvägledningen till elever i gymnasieskolan varit ännu mer begränsad under det senaste året. Eleverna som går sista terminen i gymnasiet säger att de inte har fått någon studie- och yrkesvägledning alls, utan att de själva sökt information om olika studievägar och utbildningar på internet. Det har inte förekommit någon generell information till eleverna säger de. Rektorn bekräftar att det inte givits någon allmän vägledande information till eleverna som avslutar gymnasiet detta år, men säger att hon gjort detta under tidigare år. Rektorn uttrycker att hon emellertid vägleder eleverna under pågående utbildning genom bland annat utformning av deras individuella studieplaner och vägledning i val av gymnasiekurser.

Styrning och utveckling av verksamheten

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i arbetet med utvärdering av skolans resultat. Det genomförs regelbundet en utvärdering av grundskolans och gymnasieelevernas trivsel och upplevelse av skolans verksamhet, men däremot har uppföljningen av elevernas kunskapsresultat, både i grundskolan och på gymnasienivå, varit alltför begränsad på skolan. Skolinspektionen bedömer också att huvudmannen behöver ta ett större ansvar för uppföljning av resultaten i grundskolan.

Trots att det framgår av vissa intervjuer och dokument att det i skolan finns planer på att fler resultat ska följas upp sker detta ännu inte. Kunskapsresultaten utgör därför inte i tillräcklig grad utgångspunkt i rektorns och huvudmannens utvecklingsarbete. Utan ett systematiskt och strukturerat uppföljningsarbete finns det en risk att nödvändiga utvecklingsåtgärder inte genomförs och att det inte är möjligt att avgöra om de åtgärder som faktiskt vidtas får avsedd effekt. I en verksamhet där elev- och personalomsättningen, av naturliga skäl, är hög är det extra betydelsefullt med en tydlig struktur för kvalitetsarbetet och att såväl resultat som analyser och insatser dokumenteras.

Enligt läroplanen för grundskolan har huvudmannen ett givet ansvar för att skolans verksamhet utvecklas så att den svarar mot de nationella målen. Den dagliga pedagogiska ledningen av skolan och lärarnas professionella ansvar är förutsättningar för att skolan utvecklas kvalitativt. Detta kräver att verksamheten ständigt prövas, resultaten följs upp och utvärderas och att nya metoder prövas och utvecklas. Ett sådant arbete måste ske i ett aktivt samspel mellan skolans personal och elever och i nära kontakt med såväl hemmen som med det omgivande samhället. Det framgår vidare av läroplanen för grundskolan att rektorn som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven. Av läroplanen för gymnasieskolan framgår att rektorn ansvarar för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen. Som

pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn ansvar för skolans resultat.

Av intervjuer och dokumentstudier framgår att det på Svenska skolan i Nairobi endast sker en begränsad uppföljning och analys av elevernas kunskapsresultat. Rektorn berättar i intervju att uppföljningen varit dålig tidigare, men att hon nu för in resultaten av de nationella ämnesproven och beskriver att hon därigenom har en god insikt om de individuella resultaten. Rektorn ger exempel på att elevers individuella resultat leder till diskussioner om exempelvis gruppindelning och vilket typ av stöd som eleverna behöver. Däremot har ännu inte kunskapsresultaten, i form av betyg på gruppnivå och för skolan som helhet, sammanställts och analyserats (exempelvis gällande meritvärde eller genomsnittlig betygspoäng). Rektorn uppger att hela det systematiska uppföljningsarbetet också försvåras av den stora omsättningen av personal och elever. Hon uttrycker att de ännu inte fullt landat i vad de på skolan ska jämföra för resultat. De pratar om detta, men har ännu inte genomfört det fullt ut på skolan.

Skolinspektionen har inför tillsynen begärt att få ta del av skolans dokumenterade uppföljningsarbete. Det som skickats in är en verksamhetsplan för läsåret 2017/18, utvecklingsplaner i grundskolan och gymnasieskolan från 2016 samt sammanställning av den skolenkät som genomförts med elever och föräldrar under läsåret 2017/18. Verksamhetsplanen ger en beskrivning av den verksamhet som erbjuds och en beskrivning av prioriterade utvecklingsområden för läsåret 2017/18. Även i utvecklingsplanerna från 2016 listas mål, som i princip är desamma som de prioriterade utvecklingsområdena 2017/18. Lärarna uppger i intervju att dessa mål sattes upp för omkring tre år sedan och uttrycker att de fortfarande arbetar med dem. Däremot finns inte i något av dokumenten en sammanställning av kunskapsresultat i de ämnen och årskurser där det finns kunskapskrav i grundskolan och det finns inte heller några kunskapsresultat sammanställda från gymnasieskolan. Det framkommer inte heller att det finns någon koppling mellan skolans kunskapsresultat och de utvecklingsområden, eller mål, som man arbetar med.

Det framgår av intervju med huvudmannens styrelse att de inte deltagit i någon systematisk uppföljning av elevernas kunskapsresultat på skolan. Företrädarna uttrycker att deras fokus varit på administrativa frågor såsom policyfrågor och ekonomi. Nu har de också tittat på frågor rörande elevinflytande och trivsel. Däremot har de inte, utöver en genomgång av resultat i nationella ämnesprov, följt upp elevresultat på något systematiskt sätt, uppger de.

Områden där Skolinspektionen inte har funnit brister

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att huvudmannen uppfyller författningarnas krav inom följande områden:

Undervisning och lärande

Trygghet och åtgärder mot kränkande behandling

Extra anpassningar och särskilt stöd

Bedömning och betygsättning

Förutsättningar för utbildningen på skolenheterna

På Skolinspektionens vägnar

X Helena Boëthius

Enhetschef
Signerat av: Helena Boëthius

X Frida Eek

Föredragande
Signerat av: Frida Eek

Allmänt om tillsynen:

Mer om Skolinspektionens tillsyn hittar du på www.skolinspektionen.se

Bilagor

Bilaga 1: Fakta om Svenska skolan i Nairobi och The Swedish School Association of Kenya

Fakta om Svenska skolan i Nairobi och The Swedish School Association of Kenya

Svenska skolan i Nairobi, är en svensk utlandsskola som är berättigad till statsbidrag för att bedriva utbildning i förskoleklass, grundskola årskurs 1-9 samt i gymnasieskolan. Huvudman för skolan är The Swedish School Association of Kenya, en förening som leds av en styrelse.

Verksamheten i förskoleklass och grundskola bedrivs i årskursblandande grupper, med en klass för förskoleklass och grundskolans årskurser 1-3, en klass för grundskolans årskurser 4-6 och en klass för grundskolans årskurser 7-9. Sammanlagt går det 53 elever i förskoleklass och grundskola varav 43 är berättigade till statsbidrag.

I gymnasieskolan erbjuds utbildning på ekonomiprogrammet med inriktningen ekonomi, naturvetenskapsprogrammet med inriktningarna naturvetenskap och naturvetenskap och samhälle samt samhällsvetenskapsprogrammet med inriktningen samhällsvetenskap. Sammanlagt har gymnasieskolan vid tillsynen 99 elever varav 12 är berättigade till statsbidrag. En majoritet av eleverna på gymnasiet är utbyteselever ifrån svenska kommuner. De flesta av dessa elever bor i skolans elevhem eller i värdfamiljer. Dessa elever omfattas inte av Skolinspektionens tillsyn.

Skolan har sammanlagt cirka 20 lärare och verksamheten leds av en rektor.

Måluppfyllelse

Eftersom skolans elever är så få till antalet i varje årskurs utgör enskilda individer en stor procentuell andel. Därför ska statistiskt resultat tolkas med försiktighet.

Årskurs 1

I den sammanställning av kunskapsresultaten som Skolinspektionen efterfrågat inför tillsynen står att samtliga elever i årskurs 1 uppnått de nationella målen i läsförståelse läsåret 2016/17.

Årskurs 3

Även beträffande årskurs 3 uppnådde samtliga elever kunskapskraven i de flesta ämnen där mål finns läsåret 2016/17. I matematik var det dock, enligt sammanställningen, enstaka elever som inte nådde kunskapskraven. Liknande resultat har också redovisats för läsåret 2015/16 och 2014/15.

Årskurs 6

I årskurs 6 nådde samtliga elever minst betyget E i samtliga ämnen utom i matematik, där det var enstaka elever som inte uppnådde minst betyget E läsåret 2016/17. Enligt huvudmannens redovisning var det på motsvarande sätt under läsåret 2015/16, med skillnaden att det var i ämnet idrott och hälsa som inte alla elever uppnådde kunskapskraven. Lsåret 2014/15 nådde samtliga elever på skolan minst betyget E i samtliga ämnen. Det finns inte någon signifikant skillnad mellan flickor och pojkar i kunskapsresultat.

Årskurs 9

I årskurs 9 har samtliga elever uppnått minst betyget E i samtliga ämnen under de senaste tre läsåren (från 2014/15-2016/17).

Gymnasieskolan

Beträffande gymnasieskolan står det i den redovisning som Skolinspektionen begärt från huvudmannen att samtliga de elever som läsåret 2016/17 avslutade sin utbildning vid skolan fick gymnasieexamen. Samtliga elever hade också grundläggande behörighet till högskola/universitet och den genomsnittliga betygspoängen var 16,3.